

У російському політичному дискурсі нерідко використовуються маркери недостовірності: *В России формируется государство, которое проводит так называемую политику оптимизации, отбрасывая все лишнее, осуществляя политику постоянного перераспределения внутри властных групп* [8].

Використання маркера *так называемый* вказує на пряму констатацію неправди.

Констатація факту неправди може бути прямою і опосередкованою. Неправд може бути багато, а правда одна. Переслідуючи певні цілі, політики вдаються до тактики неправди. Спростовуючи сказане та зроблене іншими політиками, політичні лідери констатують у своїх промовах факти неправди. Не виключено, що пізніше інші політики будуть їх піддавати критиці та визнавати їх висловлювання хибними.

Отже, у політичному дискурсі значного поширення набувають маніпулятивні стратегії і тактики. Саме для цього політики вдаються до тактики неправди. Аналіз прикладів політичного дискурсу дозволяє виділити псевдоінформацію, дезінформацію, метаінформацію як основні особливості реалізації тактики неправди. Мовними засобами вираження зазначеної комунікативної тактики в американському політичному дискурсі виступають, зокрема, слова з розмитою семантикою, синтаксичний еліпсис, а в російському політичному дискурсі – слова з дифузійною семантикою, а також слова з розмитим лексичним значенням. Неправда може використовуватися як одна з комунікативних тактик політиків із метою самозахисту й агресії.

Література

1. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю: Навч. посіб. – К.: Оріони, 2003. – 500 с.
2. Мазур М. Качественная теория информации. – М.: Наука, 1974. – 187 с.
3. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004. – 326 с.
4. Морозова Е.И. Ложь как дискурсивное образование: лингвокогнитивный аспект: Монография. – Х.: Экограф, 2005. – 300 с.
5. Побокін М. Маніпуляційні впливи в системі політичних технологій // Людина і політика. – № 3 (33). – 2004. – С. 63–73.
6. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. – М.: ИТДГК “Гнозис”. – 326 с.
7. www.whitehouse.gov.
8. www.yavlinsky.ru.

УДК 372.8:811.111

І.В. СНИЦАР, В.О. СПИВАЧУК,
к. пед. н., доц., Хмельницький
національний університет

ДО ПИТАННЯ ПРО ВИБІР МЕТОДІВ ТА ФОРМ РОБОТИ З РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

У статті розглядаються питання розвитку комунікативних здібностей студентів. Основні напрями відбору змісту навчального матеріалу, проблеми забезпечення мотиваційної готовності студентів до комунікативної діяльності було проаналізовано та обґрунтовано.

Визначення основних напрямів відбору змісту навчального матеріалу, забезпечення мотиваційної готовності до комунікативної діяльності – необхідні, але недостатні умови для вирішення проблеми навчання іноземних мов у цілому та англійської зокрема. Велике значення при цьому мають методи, засоби та організаційні форми навчання англійської мови. Визначення методів роботи з розвитку у студентів комунікативних здібностей вимагає передусім вивчення більш широкого кола питань і, перш за все, уточнення самого поняття “метод навчання”. На основі підходів, розроблених у педагогічній науці О.М. Алексюком, В.І. Бондарем, В.О. Онищуком, метод навчання можна визначити як багатоякісне, різнобічне явище, що:

- має внутрішню структуру та зовнішню форму виявлення;
- вирішує певну дидактичну мету;
- є формою обміну науковою інформацією між викладачем та студентами;
- визначає вид і рівень пізнавальної діяльності;
- є способом стимулювання та мотивації навчання;
- є сукупністю взаємопов’язаних прийомів та операцій у діяльності викладача та студентів і спрямована на досягнення поставлених цілей та завдань.

При виборі методів та форм навчання англійській мові важливо також враховувати те, що навчання набуває творчого характеру, якщо воно організовується з урахуванням рис комунікативної діяльності: самостійного переносу знань і вмінь у нову ситуацію; виявлення нової проблеми у знайомих умовах або нової функції знайомого об'єкта; вміння бачити альтернативу початковому рішенню; вміння комбінувати відомі способи розв'язання завдання по-новому; використання оригінальних способів поряд з відомими іншими.

З урахуванням специфіки роботи з розвитку комунікативних здібностей при вивченні англійської мови важливими є методи навчання, які пропонує О. Корсакова [1:36]. Вона виділяє такі методи навчання, як пояснення, конструктивна бесіда, комунікативні завдання і вправи. Зокрема, виділення такого методу, як пояснення, дає можливість розпочати роботу над формуванням у студентів комунікативних умінь на ранніх стадіях навчання, подолати невідповідність ступеня складності програмного матеріалу навчальним можливостям студентів, який часто виявляється децю завищеним під час застосування, наприклад, проблемного методу навчання. При цьому викладач повинен повідомити нові знання, довести твердження, сформулювати запитання, проблеми, показати шляхи їх розв'язання, а студенти – спостерігати факти, явища, виділяти головне, скласти план розповіді викладача, переказати викладене або вибірково, або скорочено, а також відповісти на запитання.

Конструктивна бесіда поєднує можливості етапів відтворення знань, часткового пошуку, розв'язання проблем, за допомогою цього методу можна забезпечити перехід студентів до самостійної комунікативної діяльності. Під час такої бесіди викладач повинен ставити питання репродуктивного, частково-пошукового характеру, кожне наступне має впливати з попереднього – в результаті чого і будуть розв'язуватися поставлені завдання. Студенти повинні при цьому аналізувати, порівнювати, давати визначення, змінювати, робити висновки, ставити свої запитання.

Проте основним у роботі з розвитку комунікативних здібностей має бути метод комунікативних завдань і вправ, які є активною формою і засобом розвитку комунікативних здібностей в умовах активної роботи мислення, напруги пам'яті, актуалізації вже накопичених знань і вмінь. На них викладач повинен пропонувати завдання, а студенти при цьому – використовувати, розв'язуючи їх, прийоми, які б дозволяли більш глибоко осмислювати навчальний матеріал; оперувати всіма відомими знаннями, способами діяльності, застосовувати їх у змінених умовах, шукати нові шляхи розв'язання поставленої мети, вдосконалювати свої знання, використовувати їх у нових ситуаціях, створювати оригінальні комунікативні продукти. Розробка типології завдань, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей, повинна базуватися на загальнодидактичних положеннях, що розкривають сутність навчально-пізнавального завдання, підходи до їх класифікацій, специфіку комплексу, системи завдань для тих чи інших груп студентів, а також вимоги до їх використання у навчально-виховному процесі.

Навчально-пізнавальне завдання у педагогічній науці визначають як різноманітний за змістом та обсягом вид навчальної діяльності, яка виконується за вказівкою викладача і є невід'ємною частиною процесу [2:91]. Поняття завдання є багатоплановим, так як його можна розглядати з точки зору характерної для нього внутрішньої структури та змісту освіти. У цьому дослідженні завдання є засобом організації пізнавальної діяльності та засобом розвитку комунікативних здібностей студентів, тобто у цьому випадку акцентується увага на діяльнісному аспекті зазначеного поняття.

Для відбору основи для розробки комунікативних завдань, що сприяють розвитку комунікативних здібностей, слід врахувати також наявні у дидактиці класифікації навчальних завдань. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що вибір основи визначається метою дослідження. Так, наприклад, є класифікація завдань за характером пізнавальної діяльності (І.Я. Лернер, О.М. Матюшкін). Деякі автори у класифікації завдань враховують дві ознаки: логічний шлях пізнання та дидактичну мету; характер пізнавальної діяльності та ступінь самостійності учнів; етап навчання та характер мисленневих дій учнів (Р.І. Іванов).

При розробці завдань, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей студентів, слід врахувати таку ознаку, як характер навчально-пізнавальної діяльності (репродуктивний, частково-пошуковий (реконструктивний), творчий), відповідно до якої завдання можна поділити на репродуктивні, реконструктивні та комунікативні. Важливо в цьому випадку зазначити, що для повноцінного розвитку комунікативних здібностей необхідним є раціональне поєднання репродуктивних, частково-пошукових та комунікативних завдань.

Репродуктивні завдання спрямовані на відтворення студентами знань та способів діяльності. Дослідники виділяють такі основні види репродуктивних завдань при вивченні англійської мови, як відтворення правила, переказ характеристики мовного явища, розв'язання завдань за зразком.

Частково-пошукові завдання передбачають вияв тими, хто навчається, певної самостійності, ініціативи у пізнавальній діяльності. Ці завдання мають специфіку, відповідно до особливостей пред-

мета. Так, наприклад, серед основних типів частково-пошукових завдань, які використовуються при вивченні англійської мови є завдання на розкриття взаємозв'язку між тими чи іншими мовними явищами.

Репродуктивні та частково-пошукові завдання вже достатньо розроблені у педагогічній науці. Однак виконання лише цих завдань не сприяє виявленню та розвитку комунікативних здібностей, не передбачає самостійного створення студентами певних видів комунікативних продуктів. Тому репродуктивні та частково-пошукові завдання не можуть повною мірою відповідати вимогам процесу творчого розвитку особистості. У даній статті ми зосередили увагу на комунікативних завданнях. Їх також ще називають комунікативними завданнями, тому що саме у процесі комунікації особистість створює певний творчий продукт.

Комунікативне завдання може бути різним як щодо предметного змісту, так і щодо ступеня складності. Його можна створити на основі комунікативної ситуації як сукупності обставин дійсності, що примушують індивіда взяти участь у мовленнєвому контакті; воно є його логічним продовженням, ось тому терміни "комунікативне завдання" і "комунікативна ситуація" не мають чітких меж. Комунікативним завданням ситуація стає тоді, коли особистість прийме її, тобто в момент включення у висловлювання.

З огляду на те, що при вирішенні комунікативного завдання, тобто при зародженні висловлювань різних рівнів студент може мати труднощі як у плані змісту, так і у плані висловлення, навчання спілкуванню засобом вирішення комунікативних завдань можна розглядати як проблемне, тобто треба говорити про два аспекти проблемності. Один з них – це пошук лінгвістичних засобів для адекватного оформлення самостійного висловлення. У центрі другого з аспектів знаходиться проблема як логічна категорія.

Для передачі складного предметного змісту студенту потрібно володіти великим запасом засобів для вираження різноманітних комунікативних намірів – від вираження оцінки до контраргументування. Ось чому обговорення проблем можна використовувати як засіб розвитку іншомовного мовлення студентів. Важливим при цьому є співвідношення проблемності форм і проблемності змісту. Зокрема, важливим є визначення того, яку ситуацію слід вважати проблемною і яким чином оцінювати ступінь її проблемності. Аналіз підходів до вирішення цього питання дозволяє виділити такі критерії проблемності:

- новизна презентації проблеми;
- приналежність до інтелектуально-емоційної сфери студентів;
- соціальна актуальність;
- відповідність змісту проблеми віковим інтересам студентів;
- особистісна значимість для студентів;
- повнота відомостей про проблему.

Очевидно, що комунікативна ситуація, зміст якої відповідає всім або більшості критеріїв, має великий ступінь проблемності змісту, а, отже, і проблемності її оформлення іншомовними засобами.

Виділивши критерій проблемності змісту, необхідно також визначити, в якій сфері людської життєдіяльності можна знайти потенційно проблемний предмет спілкування. Типологію проблемних ситуацій щодо цього зробив Р.П. Мільруд. Він виділяє поведінкові, морально-етичні, суспільно-політичні і науково-пізнавальні проблемні ситуації, зазначаючи, що найбільший ступінь проблемності мають навчально-пізнавальні проблеми, а найменшу – поведінкові.

Зокрема, в проблемних завданнях поведінкового типу реалізуються комунікативні наміри запиту і видачі інформації та вираження власної думки комунікатора, згоди або незгоди з чужою. У проблемних завданнях морально-етичного типу реалізуються перш за все комунікативні наміри оцінки і вираження думки. В соціально-політичних проблемних ситуаціях передбачається володіння умінням коментувати і аргументувати факти, події та ін., а в науково-пізнавальних проблемних ситуаціях – формування вміння виражати оцінку, коментувати, аргументувати, контраргументувати.

Важливе значення для розвитку комунікативних здібностей в процесі вивчення англійської мови має підбір вправ. Питанням розробки системи вправ присвячені роботи як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, зокрема Б. Еггерта, Г. Палмер, І.А. Грузинської, З.М. Любимова, М.Б. Соколова, П.Б. Гурвич (з посиленою увагою до аспектів мови), М.С. Ільїна, Б.О. Лапідуса, Є.І. Пассова (будують свою систему вправ за функціональною ознакою). На думку І.В. Рахманова, під системою вправ для навчання іноземної мови треба розуміти сукупність типів та родів вправ, пов'язаних між собою призначенням, матеріалом і способом їх виконання та розташованих за принципом поєднання та підпорядкування.

Система вправ повинна відповідати таким вимогам:

- розвивати пізнавальні процеси особистості;
- враховувати призначення, матеріал та спосіб виконання вправ;
- розвивати та забезпечувати засвоєння всіх аспектів мови та всіх видів мовленнєвої діяльності;
- включати всі типи та роди вправ, кожний з яких повинен мати свою специфіку;
- розташовувати роди та види вправ за ступенем зростання труднощів.

Рахманов В.І. пропонує [5:37] такі типи вправ: за призначенням (мовні та мовленнєві, рецептивні та репродуктивні, аспектні та комплексні, тренувальні та контрольні), за характером матеріалу (вправи з діалогічного мовлення та вправи з монологічного мовлення), за способом виконання (усні та письмові, механічні та комунікативні, індивідуальні, парні та групові).

Комунікативні вправи – такі, в яких запам'ятовування матеріалу ґрунтується на смислових зв'язках, а для їх виконання використовуються різні мисленнєві операції. Комунікативні вправи завжди передбачають або певні дії з мовним матеріалом, пов'язані з привнесенням нових елементів (перетворення, доповнення), або смислову переробку матеріалу, яка також вимагає певної мовної роботи. Комунікативні вправи першого виду використовуються для засвоєння мовного матеріалу: це, зокрема, вправи з пропусками, доповнення речень та ін. Вправи другого виду необхідні для розвитку мовлення.

За результатами теоретичного дослідження літературних джерел можна зробити висновок, що робота з розвитку комунікативних здібностей повинна передбачати використання репродуктивного, частково-пошукового (реконструктивного) та особливо творчого методів навчання. Важливими при цьому мають бути також специфічні для викладання англійської мови прийоми, зокрема пояснення, конструктивна бесіда. Особливе значення в роботі з розвитку комунікативних здібностей має розробка комунікативних завдань і системи вправ. Необхідним є також урахування можливостей, які надає для розвитку комунікативних здібностей студентів їх участь у позанавчальній науковій роботі. Важливим є створення належних умов для ефективної самостійної роботи студентів, раціональна організація навчального процесу у вузі.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Ляховицький М.В. Звукозапис у навчанні іноземної мови в школі. – К.: Рад. школа, 1976. – 240 с.
3. Методика викладання іноземних мов: Респуб. наук.-метод. збірн. – К.: Рад. школа, 1989. – 118 с.
4. Методика преподавания иностранных языков: Респуб. науч.-метод. сборн. //Отв. редактор М.В. Ляховицкий. 9-й выпуск. – К.: Рад. школа, 1980 (III кв.). – 128 с.
5. Рахманов И.В. Обучение устной речи на иностранном языке: Учеб. пособ. – М.: Высш. школа, 1980. – 120 с.

УДК:81'373.43:811.111

І.Л. СТАНЧАК,
Хмельницький національний університет

НЕОЛОГІЗМИ-ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті розглядаються питання широкого використання неологізмів-запозичень в англійській мові. Наводяться приклади запозичень, джерела їх виникнення, їх аналіз та класифікація. Піднімається питання асиміляції запозичень і ступінь асиміляції неологізмів, приділяється увага найбільш часто вживаним запозиченням, розглядаються такі поняття, як варваризми та ксенізми.

Англійська мова продовжує розширюватися за рахунок запозичень. Запозичення відносяться до розряду так званих сильних неологізмів, які відрізняються фонетичною дистрибуцією, нетиповим морфологічним членуванням і відсутністю мотивації. Із "приймаючої" мови вона перетворюється в "ту, що дає". Це пов'язано з тим, що англійська мова отримала статус "мови спілкування" ХХ ст. Але не дивлячись на те, що запозичення складають лише 7,5% від загальної кількості неологізмів і знаходяться на периферії лексичної системи, їх розгляд є необхідним, тому що без цього неможливо уявити весь корпус нової лексики.

За останні 25 років дуже зменшилась чисельність скандинавських запозичень. Новою тенденцією є зростання запозичень з африканських та азійських країн, особливо з японської мови. Основними сферами для нових запозичень є: